

**Botanikos
sodas**

JURGINŲ KOLEKCIJA

KULTŪRINIŲ AUGALŲ GENOFONDO IŠSAUGOJIMO KOLEKCIJA

Kultūrinių augalų genofondo išsaugojimo kolekcijos skirtos Lietuvos kultūrinių augalų išsaugojimui *ex situ* (lauke, bet ne natūralioje buveinėje) sąlygomis. Jose švietimo tikslais eksponuojamos rūšys ir užsieninės kilmės veislės.

Mėrkio jurginas (*Dahlia merckii*)

Darželinis jurginas (*Dahlia cultorum*) 'Gelmė'

TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas:

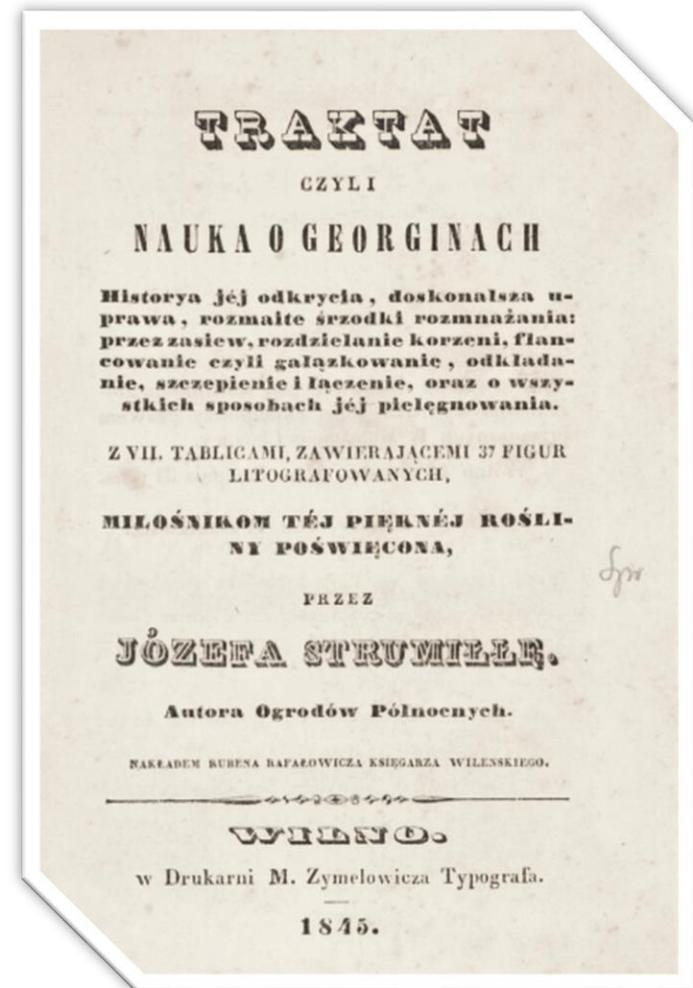
Surinkti lietuviškos kilmės ir palyginamąją užsienio kilmės jurginų kolekciją.

Uždaviniai:

1. Surinkti lietuviškų jurginų veislių ir reprezentatyvią užsienio šalių selekcijos veislių įvairovę atspindinčią kolekciją.
2. Surinkti rūšių ir veislių kolekciją, iliustruojančią jurginų auginimo bei priežiūros ypatumus, veislių įvairovę, klasifikaciją.

SELEKCIJA LIETUVOJE IR UŽSIENYJE

- Pirmą kartą Europoje jurginų sėklos, atkeliavusios iš Meksikos, buvo pasėtos 1787 metais, Madrido botanikos sode.
- Manoma, į Lietuvą jurginai 1812–1814 metais pateko iš Rusijos. Laikui bėgant buvo sukurta daug vietinių veislių. J. Strumila šioms gėlėms paskyrė veikalą „Traktat czyli nauka o georginach“ (Traktatas arba mokslas apie jurginus, V., 1845).

SELEKCIJA LIETUVOJE IR UŽSIENYJE

- Lietuviškų gėlių selekcija prasidėjo 1959 metais, įkūrus Lietuvos sodininkystės draugiją. Prie jos įsikūrė Lietuvos gėlių selekcininkų sekcija, 1989 m. tapusi savarankiška organizacija – Lietuvos gėlių selekcininkų susivienijimas.
- VU Botanikos sode sukaupta apie 200 jurginų veislių, siekiant supažindinti lankytojus su jų spalvų bei formų įvairove, pritaikymu puošiant aplinką.
- Šiuo metu pasaulyje aprašyta apie 35 genties rūšis ir sukurta daugiau nei 20 000 veislių. Įžymiausios jurginų augintojų draugijos ir selekcininkai yra JAV, Didžiojoje Britanijoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje, Vokietijoje.

JURGINŲ KLASIFIKACIJOS

Populiariausios pasaulyje yra Amerikos jurginų augintojų draugijos (*American Dahlia Society – ADS*) naudojama klasifikacija ir Anglijos (Britų) nacionalinės jurginininkų draugijos (*National Dahlia Society classified directory*) klasifikacija, kai jurginai skirstomi atsižvelgiant į žiedyno dydį, formą ir spalvą. Kero aukštis, lapų spalva, žydėjimo ankstyvumas yra tik papildomi požymiai.

Dahlia Classifications

There are 13 different classification groups for dahlias. Only those with open centres (groups 1, 3, 10, 12) are featured in this publication.

D. 'Moonfire'

Group 1: Single-flowered
Single outer ring of florets, which may overlap, the centre forming a disc.

D. 'Blyton Softer Gleam'

Group 6: Ball
Fully double blooms, ball shaped or slightly flattened. The ray florets are blunt or rounded at the tips, spirally arranged, with margins involute for at least 75% of the length of the florets.

D. 'Anna Cozens'

Group 11: Fimbriated
Ray florets evenly split or notched into two or more divisions, uniformly throughout the bloom creating a fringed effect. Petals may be flat, involute, revolute, straight, incurving or twisted.

D. 'Ryecroft Marge'

Group 2: Anemone-flowered
One or more outer rings of generally flattened ray florets surrounding a dense group of tubular florets, which are longer than the disc florets in single dahlias, and showing no disc.

D. 'Will's Ringwood Rosie'

Group 7: Pompon
Fully double, spherical blooms of miniature size, not exceeding 50mm in diameter, with florets involute for the whole of their length.

D. 'Juil's Allstar'

Group 12: Single-Orchid
Single outer ring of florets surrounding the disc. Ray florets are uniformly either involute or revolute.

D. 'Don Hill'

Group 3: Collerette
A single outer ring of generally flat ray florets, which may overlap, with a ring of small florets (the collar), the centre forming a disc.

D. 'Lakeland Sunset'

Group 8: Cactus
Fully double blooms, the ray florets are usually pointed, the majority narrow and revolute for 50% or more of their length and either straight or incurving.

D. 'Mayan Pearl'

Group 13: Double-Orchid
Fully double blooms, showing no disc. Ray florets are narrowly lanceolate and either involute or revolute.

D. 'Charlie Dimmock'

Group 4: Waterlily
Fully double blooms characterised by broad, generally sparse ray florets, either straight or slightly involute along their length giving a shallow appearance. Depth should be less than half the diameter of the bloom.

D. 'Julie's Delight'

Group 9: Semi-Cactus
Fully double blooms, ray florets usually pointed, and revolute for more than 25% of their length and less than 50% of their length (longitudinal axis), broad at base and either straight or incurving.

D. 'Dikara Midnight'

Group 5: Decorative
Fully double blooms showing no disc. The ray florets are generally broad and flat, or slightly twisted and usually bluntly pointed, and may be involute for no more than 75% of their length.

D. 'Bishop of Ulandaff'

Group 10: Miscellaneous
Any dahlias which do not fall into one of the listed groups e.g. Peony-flowered dahlias.

Lilliput dahlias

A low-growing type of dahlia usually no more than 30cm in height having single, semi-double or double florets attaining 2.6cm or so in diameter. Especially suitable for borders or display in containers on patios.

Dwarf bedding dahlias

The use of 'Dw.B' after the classification of a cultivar indicates that these are dwarf bedding dahlias, not usually exceeding 60cm in height.

Source: Nineteenth Supplement to The Tentative Classified List and International Register of Dahlia Names 1969 (2007)

Form (Type)		Size	Form Type	W	Y	OR	PK	DP	R	DR	L	PR	LB	BR	FL	DB	V	BI
Code	Description																	
FD	Formal Dec.	AA	FD	0001	0002	0003	0004	0005	0006	0007	0008	0009	0010	0011	0012	0013	0014	0015
ID	Informal Dec.	>10"	ID	0101	0102	0103	0104	0105	0106	0107	0108	0109	0110	0111	0112	0113	0114	0115
SC	Semi-Cactus		SC	0201	0202	0203	0204	0205	0206	0207	0208	0209	0210	0211	0212	0213	0214	0215
C	Straight Caet.		C	0301	0302	0303	0304	0305	0306	0307	0308	0309	0310	0311	0312	0313	0314	0315
IC	Incurved Caet.		IC	0401	0402	0403	0404	0405	0406	0407	0408	0409	0410	0411	0412	0413	0414	0415
LC	Laciniated		LC	0501	0502	0503	0504	0505	0506	0507	0508	0509	0510	0511	0512	0513	0514	0515
BA	Ball	A	FD	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015
MB	Min. Ball	>8-10"	ID	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115
P	PomPon		SC	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215
ST	Stellar		C	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315
WL	Waterlily		IC	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415
NX	Nov. Double		LC	1501	1502	1503	1504	1505	1506	1507	1508	1509	1510	1511	1512	1513	1514	1515
PE	Peony	B	FD	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
AN	Anemone	>6-8"	ID	2101	2102	2103	2104	2105	2106	2107	2108	2109	2110	2111	2112	2113	2114	2115
NO	Novelty Open		SC	2201	2202	2203	2204	2205	2206	2207	2208	2209	2210	2211	2212	2213	2214	2215
CO	Collarette		C	2301	2302	2303	2304	2305	2306	2307	2308	2309	2310	2311	2312	2313	2314	2315
O	Orchid		IC	2401	2402	2403	2404	2405	2406	2407	2408	2409	2410	2411	2412	2413	2414	2415
S	Single		LC	2501	2502	2503	2504	2505	2506	2507	2508	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515
MS	Mignon Single		FD	3001	3002	3003	3004	3005	3006	3007	3008	3009	3010	3011	3012	3013	3014	3015
		>4-6"	ID	3101	3102	3103	3104	3105	3106	3107	3108	3109	3110	3111	3112	3113	3114	3115
			SC	3201	3202	3203	3204	3205	3206	3207	3208	3209	3210	3211	3212	3213	3214	3215
			C	3301	3302	3303	3304	3305	3306	3307	3308	3309	3310	3311	3312	3313	3314	3315
BI	Bi-color		IC	3401	3402	3403	3404	3405	3406	3407	3408	3409	3410	3411	3412	3413	3414	3415
BR	Bronze		LC	3501	3502	3503	3504	3505	3506	3507	3508	3509	3510	3511	3512	3513	3514	3515
DB	Dark Blend	M	FD	4001	4002	4003	4004	4005	4006	4007	4008	4009	4010	4011	4012	4013	4014	4015
DP	Dark Pink	up to 4"	ID	4101	4102	4103	4104	4105	4106	4107	4108	4109	4110	4111	4112	4113	4114	4115
DR	Dark Red		SC	4201	4202	4203	4204	4205	4206	4207	4208	4209	4210	4211	4212	4213	4214	4215
FL	Flame Blend		C	4301	4302	4303	4304	4305	4306	4307	4308	4309	4310	4311	4312	4313	4314	4315
L	Lavender		IC	4401	4402	4403	4404	4405	4406	4407	4408	4409	4410	4411	4412	4413	4414	4415
LB	Light Blend		LC	4501	4502	4503	4504	4505	4506	4507	4508	4509	4510	4511	4512	4513	4514	4515
OR	Orange	BA > 3.5"		6001	6002	6003	6004	6005	6006	6007	6008	6009	6010	6011	6012	6013	6014	6015
PK	Pink	MB > 2-3.5"		6101	6102	6103	6104	6105	6106	6107	6108	6109	6110	6111	6112	6113	6114	6115
PR	Purple	P up to 2"		6201	6202	6203	6204	6205	6206	6207	6208	6209	6210	6211	6212	6213	6214	6215
R	Red	ST		7001	7002	7003	7004	7005	7006	7007	7008	7009	7010	7011	7012	7013	7014	7015
V	Variegated	WL		7301	7302	7303	7304	7305	7306	7307	7308	7309	7310	7311	7312	7313	7314	7315
W	White	NX		7601	7602	7603	7604	7605	7606	7607	7608	7609	7610	7611	7612	7613	7614	7615
Y	Yellow	PE		8001	8002	8003	8004	8005	8006	8007	8008	8009	8010	8011	8012	8013	8014	8015
		AN		8201	8202	8203	8204	8205	8206	8207	8208	8209	8210	8211	8212	8213	8214	8215
		NO		8601	8602	8603	8604	8605	8606	8607	8608	8609	8610	8611	8612	8613	8614	8615
		CO		9001	9002	9003	9004	9005	9006	9007	9008	9009	9010	9011	9012	9013	9014	9015
		O		9201	9202	9203	9204	9205	9206	9207	9208	9209	9210	9211	9212	9213	9214	9215
		S >2"		9601	9602	9603	9604	9605	9606	9607	9608	9609	9610	9611	9612	9613	9614	9615
		MS up to 2"		9701	9702	9703	9704	9705	9706	9707	9708	9709	9710	9711	9712	9713	9714	9715
Size	Form Type	W	Y	OR	PK	DP	R	DR	L	PR	LB	BR	FB	DB	V	BI		

ADS Dahlia Classification and Number Guide

To aid in the identification of unknown, unclassified, or seedling Dahlias, use this guide in conjunction with the ADS Classification and Handbook of Dahlias. Establish Size and Form (type), then follow across to the appropriate color column. This will give you the ADS classification number for the dahlia. Go to the Classification Number and Awards section of your handbook to identify and assess the competition.

SPALVAI APIBŪDINTI VADOVAUJAMASI BRITŲ KARALIŠKOSIOS DRAUGIJOS (R. H. S.) SPALVŲ SKALE:

01 W (White) – Balta – švariai balta, dramblio kaulo, grietinėlės; gali būti ir silpna kitos spalvos priemaiša.

02 Y (Yellow) – Geltona (įvairių atspalvių, nuo citrininės iki oranžiškos).

03 OR (Orange) – Oranžinė.

04 PK (Pink) – Rožinė.

05 DP (Dark Pink) – Tamsiai rožinė.

06 R (Red) – Raudona.

07 DR (Dark Red) – Tamsiai raudona.

08 L (Lavender) – Alyvinė.

09 PR (Purple) – Violetinė (purpurinė).

10 LB (Light Blend) – Šviesių spalvų mišinys. Šviesių pastelinių spalvų: gelsvų, rožinių, alyvinių mišinių įvairūs variantai. Baltos spalvos negali būti.

11 BR (Bronze) – Bronzinė.

12 FL (Flame) – Ugninė. Įvairiai susimaišę ryškūs raudonos spalvos atspalviai ir blyksniai.

13 DB (Dark Blend) – Tamsių spalvų mišinys. Tamsiai raudonos, tamsiai violetinės ir pan.

14 V (Variegated) – Marga. Dvi ar daugiau spalvų, kontrastuojančių su pagrindine, viršutinėje liežuviško žiedo pusėje. Išmarginta gali būti taškeliais, brūkšneliais ir kitokiomis įvairiausiomis formomis.

15 BI (Bicolor) – Dvispalvis. Kai dvi kontrastingos aiškiai apibrėžtos spalvos matomos viršutinėje žiedlapio pusėje.

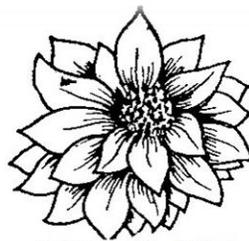
Tuščiaviduriai

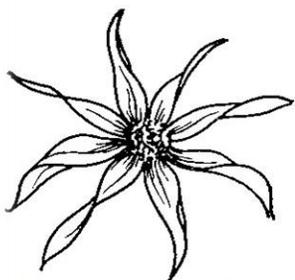
Anemoniniai

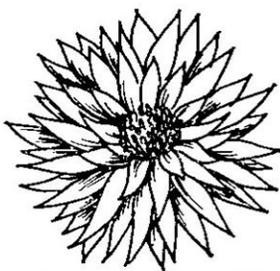
Apykakliniai

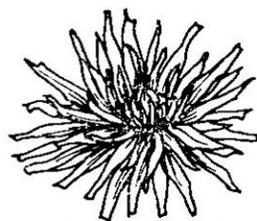
Bijūnažiedžiai

Orchidejažiedžiai

Pusiau kaktusiniai

Kaktusiniai

Kaktusiniai chrizantemiški

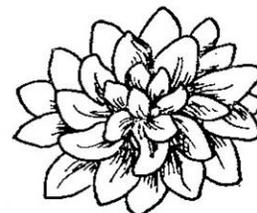
Rutuliški

Pomponiniai

Dekoratyviniai

Lelijažiedžiai
(vandens lelijos formos)

Lietuvoje naudojama jurginų klasifikacija, paskelbta 1983 metais TSRS Mokslų Akademijos Centrinio botanikos sodo leidinyje, ši savo ruožtu buvo parengta atsižvelgiant į 1979 m. priimtą ADS klasifikaciją pagal žiedynų formą. Čia jurginai skirstomi į 12 grupių.

KOLEKCIJOS FORMAVIMO PRINCIPAI:

- Remiamasi ADS naudojama klasifikacija, koreguojant ją ir pritaikant turimos kolekcijos poreikiams ir darbo patogumui.
- Atrankos kriterijus – *Dahlia cultorum* priklausančios veislės žiedyno formos ir spalvos derinys.
- Pirmumas teikiamas veislėms, kurių spalvos ir formos derinių turima mažiausiai arba neturima visai. Taip pat siekiama surinkti lietuviškos selekcijos veisles, įtrauktas į genetinių išteklių saugojimo sąrašą.

ADAPTUOTA ŽIEDYNŲ FORMŲ BEI SPALVŲ GRUPIŲ SKALĖ:

Legenda				
Žiedyno formos gr.	trumpiniai		Spalvų grupės	trumpiniai
1) Rutuliškas	R	1)	Alyvinė	Al
2) Pomponinis	Pm	2)	Balta	Bl
3) Apykaklinis	Ap	3)	Bronzinė	Br
4) Bijūnažiedis	Bj	4)	Dvispalvė	Dv
5) Dekoratyvinis netaisyklingas	DN	5)	Geltona	Gl
6) Dekoratyvinis taisyklingas	DT	6)	Marga	Mr
7) Kaktusinis chrizantemiškas	KCH	7)	Oranžinė	Or
8) Kaktusinis tiesus	KT	8)	Purpurinė	Pur
9) Pusiau kaktusinis	PK	9)	Raudona	Rd
10) Orchidėjažiedis	O	10)	Tamsiai raudona	RdT
11) Anemoninis	AN	11)	Šviesiai raudona (rausva)	RdŠ
12) Skeltažiedis	Sk	12)	Rožinė	Rž
13) Tuščiaviduris	T	13)	Šviesiai rožinė	RžŠ
14) Vandens lelijos f.	VL	14)	Šviesių spalvų mišinys	Šmix
15) Žvaigždiškas	Žv	15)	Tamsių spalvų mišinys	Tmix
		16)	Ugninė	Ug

JURGINAI PASAULYJE

- Lisse (Nyderlandai) yra įsikūrusi įmonė „De Tulperij“ – tulpių ūkis / sodas, kur vasarą, po atviru dangumi, auginama 600 skirtingų veislių jurginų.

KEUKENHOF CASTLE PILIES SODAS (NYDERLANDAI).

„PARC FLORAL“ – PARYŽIAUS BOTANIKOS SODAS.
JURGINŲ KOLEKCIJA – 110 VEISLIŲ.

- Kad gėlės nevirstų nuo savo svorio ir vėjo, horizontaliai virš lysvių ištiesiamos net trys eilės tinklo.

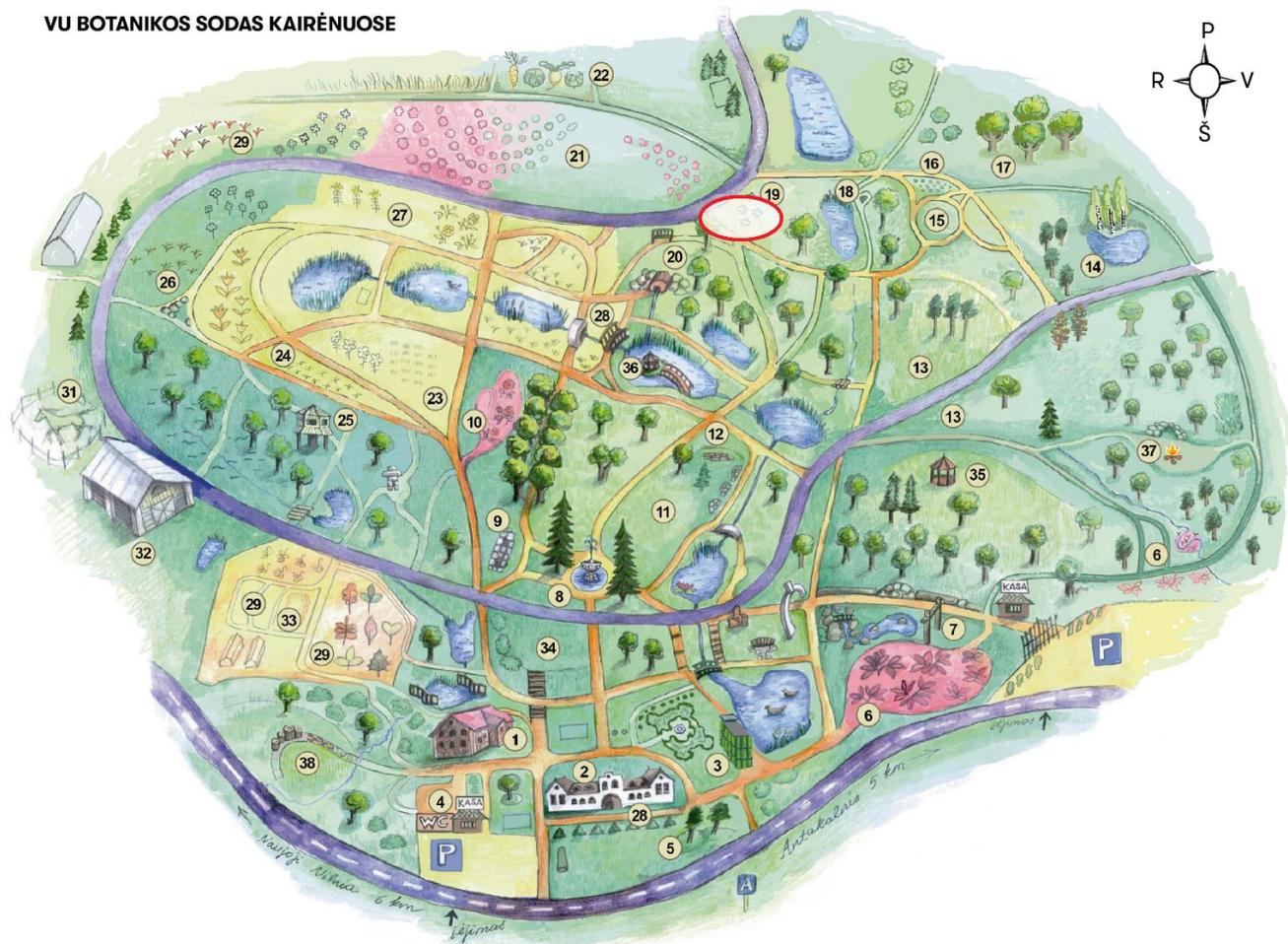
NATIONAL DAHLIA COLLECTION (PENZANSAS, JUNG TINĖ
KARALYSTĖ). SODAS-FERMA. AUGINAMA 1600 VEISLIŲ.

NIKITINSKO BOTANIKOS SODAS, KRYMO RESPUBLIKA, JALTA.

VIETA VUBS KAIRĒNUOSE

Verta apsilankyti rugpjūčio–
rugsėjo mėnesiais.

1. Informacinis centras ir kavinė, buvęs dvaro malūnas, XIX a.
2. Muziejus, buvusios dvaro arklidės, XIX a.
3. Administrācija, apžvalgos aikštē
4. Kasa, WC
5. IV–VII a. kapinynas
6. Rododendrynas
7. Japoniškas sods
8. Senojo dvaro fontanas
9. Antrūjū dvaro rūmū pamatai, XIX a.
10. Rožynas
11. Kairēnū dvaro parkas
12. Pirmūjū dvaro rūmū vieta, XVI–XVII a.

13. Magnolijū slēnis
14. Viduržemio jūra
15. Europos Sājungos ziedas
16. Bijūnū aukštuma
17. VU āžuolynas
18. Akmenynas
19. Jurginū kalnelis
20. Šaltinēlis
21. Alyvos ir dekoratyvinēs obelys
22. Močiutēs daržas
23. Žoliniū dekoratyviū augalū kolekcijas
24. Alpiniai augalai
25. Gruntq valantys augalai ir GVT pavēsinē

26. Vilkdalgiai
27. Lelijos
28. Viendienēs
29. Dendrologinēs kolekcijas
30. Didysis šiltnamis
31. Žirgynas
32. Buvēs dvaro kluonas, XIX a.
33. Prieskoniniai ir aromatiniai augalai
34. Svečū pieva
35. Pavēsinē „Ant kalno”
36. Pavēsinē saloje
37. Pīkniķū aikštē
38. Basakajū takas

KOLEKCIJOS SIEKINIAI

1. Planuojama surinkti 105 Lietuvos selekcininkų sukurtų veisles. 2020 m. buvo 74 pavyzdžiai.
2. Siekiama surinkti 280 užsieninės selekcijos veisles. 2020 m. buvo 105 pavyzdžiai, pasižymintys norimais požymių deriniais.

**Botanikos
sodas**

Lidija Radevičiutė
Vilniaus universiteto botanikos
sodas
Kairėnų 43, LT-10239 Vilnius
+370 5 219 3133
lidija.radeviciute@bs.vu.lt